

CURS ACADÈMIC: 2002-03

LLICENCIATURA: Periodisme

CURS: Segon

Codi:	20650
Assignatura:	Història de la Comunicació social a Catalunya
Tipus d'assignatura:	Ob
Nº de crèdits:	5
Professorat:	Joan Manuel Tresserras
Quatrimestre:	2

Objectius:

Establir l'evolució dels sistemes de comunicació que han fet possible la reproducció històrica de la cultura comunitària catalana. L'atenció preferent va orientada a l'època contemporània i al creixent protagonisme dels mitjans de comunicació de masses i les indústries culturals. La matèria es proposa proporcionar les claus històriques que han de permetre una millor, més rigorosa i més complexa comprensió dels actuals fenòmens de la comunicació.

Programa:

I -- INTRODUCCIÓ I PASSAT LLUNYÀ

1.- Introducció al marc geogràfic i històric català.

Els discursos històrics sobre Catalunya/PP.CC./Espanya. El territori i el joc de contrastos (la diversitat). Llengües, sistemes de comunicació i formes de reconeixement grupal entre l'Alta i la Baixa E. M.

2.- Les formes de comunicació en la Catalunya medieval.

L'evolució del marc històric general: raons de l'expansió i de la crisi. La cultura, la religió i les xarxes de comunicació. Les formes cultes i populars de transmissió d'informació (oralitat i literalitat).

II -- LA COMUNICACIÓ EN LA CATALUNYA TRADICIONAL

3.- Difusió de la impremta i "decadència" de l'alta cultura catalana.

Imperi hispànic i dualitat administrativa: l'absència de cort. Sobreposició dels sistemes de comunicació i configuració d'espais lingüístics. "Renaixement" valencià (XVI) i "Barroc" català (XVII). Els materials d'una tradició mítica de base rural. El protoperiodisme: dels plecs solts a les gazetes.

4.- El segle XVIII: crisi política i redreçament econòmic.

Les conseqüències de la guerra de Successió i de la Nova Planta. L'impacte del creixement demogràfic i l'eclosió de les viles i ciutats sobre les xarxes de transport i comunicacions. El mercat i la protoindustrialització. Il·lustració: cultura, ciència i ensenyament. Els primers

diaris. La influència de la Revolució francesa i la propaganda política. Guerra, absolutisme i 'desordre' comunicatiu.

5.- *Industrialització, Renaixença i societat burgesa (1833-1888).*

La industrialització en els transports i les comunicacions. Migracions del medi rural al urbà i emergència de les noves classes socials. La proliferació del gust romàntic. La ciutat industrial. Les causes, les condicions i les limitacions de la Renaixença. Legislació de premsa, control, censura. Les revistes, els diaris, les agències i el periodisme: un panorama general. Els consums culturals i la identitat dels grups socials.

III -- LA SOCIETAT DE COMUNICACIÓ DE MASSES

6.- *De l'Exposició Universal a la República (1888-1931): la gènesi de la societat de masses.*

La Restauració, el modernisme i els diaris del canvi de segle. Barcelona capital. Premsa il·lustrada, telèfon, fonògraf i primer cinema. Electricitat, automòbil i aviació: la ideologia del progrés. La Mancomunitat i el projecte noucentista. La "Catalunya-ciutat": modernització i 2ª industrialització. El canvi en les formes de vida i els mitjans de comunicació. La publicitat i el consum. El periodisme. Els estadis, el cinema i ràdio. L'Exposició de 1929.

7.- *Els anys de la República i la Guerra (1931-1939).*

La política cultural i comunicativa. Escola i premsa. Cosmovisions predominants; les classes i les seves formes d'organització i d'expressió. Mitjans de masses i populisme polític. La premsa, la ràdio i el cinema davant la guerra. Incautacions i revolució. La propaganda política i el Comissariat.

8.- *La destrucció del sistema cultural català pel franquisme.*

Continuïtat del sistema de comunicació de guerra franquista. L'administració de la "victòria": La liquidació del sistema públic català de comunicació i cultura. La generació de postguerra: repressió, autarquia, americanització. Mitjans, discursos i simbologia del franquisme. Primeres formes de resistència social i cultural.

9.- *Dels prodigiosos seixanta a la reforma política.*

Creixement econòmic i societat de consum. Les grans migracions i la recomposició de les classes populars a Catalunya. Urbanització de masses. Els mitjans de comunicació en l'època del "boom" turístic i TVE. Conflictes socials, canvi generacional i cultura antifranquista. La Ley de Prensa de 1966 i la seva aplicació. Diaris, revistes, ràdio, cinema, televisió, música i publicitat.

10.- *De la transició democràtica a la informatització*

El paper dels mitjans de comunicació durant la transició. Nous periòdics i protagonisme de la ràdio. La CCRTV i la multiplicació de canals de televisió. Ordinador, noves tecnologies de la comunicació i indústries culturals. Concurrencia sistemes de comunicació: català, espanyol, europeu. La dialèctica globalització-localització: l'experiència dels Jocs Olímpics del 92. El balanç de la transició en portes de la societat de la informació: infraestructures comunicatives i culturals, ventall identitari, patrimonis simbòlics. Les professions de la informació i la comunicació a la Catalunya del 2003.

Bibliografia bàsica:

BAGET, J.M. **Història de la televisió a Catalunya.**
CEDIC, Barcelona, 1994.

ESPINET, F. i TRESSERRAS, J.M. **La gènesi de la societat de masses a Catalunya, 1888-1939.** Servei de Publicacions UAB, Bellaterra, 1999.

FIGUERES, J.M. **La premsa catalana.**
Dalmau, Barcelona, 1989.

FRANQUET, R. **Història de la radiodifusió a Catalunya (Del naixement al franquisme).** Edicions 62, Barcelona, 1986.

GÓMEZ MOMPART, J.LI. **La gènesi de la premsa de masses a Catalunya. 1902-1923.** Pòrtic, Barcelona, 1992.

GUILLAMET, J. **Història de la premsa, la ràdio i la televisió a Catalunya. 1641-1994.** La campana, Barcelona, 1994.

.0

TIMOTEO, J. (dir.) **Historia de los medios de comunicación en España. 1900-1990.** Ariel, Barcelona, 1990.

TORRENT, J. i TÀSIS, R. **Història de la premsa catalana.** (2 vols.)
Bruguera, Barcelona, 1966.

- Aquesta bibliografia estrictament introductòria serà ampliada al llarg del curs amb recomanacions específiques i materials de lectura complementaris.

Criteris d'avaluació:

L'avaluació es realitzarà a partir d'un examen tipus test, de caràcter alliberador, a realitzar en la darrera sessió ordinària de classe, i l'examen final convencional, en la data establerta oficialment, per a qui no hagi pogut satisfer anteriorment els requisits d'aprobat.

CURS ACADÈMIC: 2002-2003

LLICENCIATURA: PERIODISME

CURS: 2n

Codi: 20650

Assignatura: HISTÒRIA DE LA COMUNICACIÓ SOCIAL A CATALUNYA

Tipus d'assignatura: Obligatòria

Nº de crèdits: 5

Professorat: Amparo Moreno Sardà

Quatrimestre: 2n

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA:

- Explicar les transformacions històriques dels sistemes de comunicació que han fet possible la construcció de la cultura comunitària catalana.
- Enfocar aquest coneixement des de la realitat més propera, les localitats on vivim, per comprendre les relacions comunicatives que han mantingut al llarg del temps les dones i homes de Catalunya amb d'altres col·lectius d' Espanya, Europa i la resta de la Terra.
- Clarificar, des d'aquest enfocament pròxim, les claus històriques que han de permetre una millor comprensió dels actuals fenòmens de la comunicació i dels problemes de la *globalització*.

TEMARI:

1. Història i comunicació.

- Els discursos històrics sobre història local, història de Catalunya / els Països Catalans / Espanya, Història Universal...
- La comunicació, clau per l'explicació de les relacions socials. Llengües i mitjans de registre i conservació de la informació.
- La transformació de l'espai geogràfic català al llarg del temps: la construcció de nusos i xarxes de comunicacions. L'espai, com un palimpsest: predomini urbà i comunicacions. Geografia, arqueologia i història de les comunicacions.

2. El passat llunyà, fins el segle XV. Vinculació a les xarxes de comunicació mediterrànies.

- L'explicació dels orígens i els projectes de futur. Els nostres descobridors i herois civilitzadors: fenicis i grecs, cartaginesos i romans.
- La confrontació entre el Cristianisme i l'Islam pel domini de la Mediterrània. Conflictes, aliances matrimonials i creuades. El desplaçament de la frontera cristiana cap al sud. Comunicacions fluvials i expansió marítima. Castells, monestirs, esglésies i ciutats: el romànic i el gòtic.
- Formes cultes i populars de transmissió d'informacions. Oralitat, llengües i escriptures, poesia, prosa i traduccions. Teatre i música. La Cartografia.

3. Els segles XVI al XVIII. Vinculació a les xarxes de comunicació oceàniques.

- Aliances matrimonials, patrimonis i conflictes bèl·lics a l'Imperi dels Habsburgs: més enllà dels oceans. L'opció de la Contrarreforma. Les ordres religioses i la Inquisició.
- La guerra de Successió, la monarquia Borbònica i el decret de Nova Planta. Ordre públic, xarxa de comunicacions centralitzada i nusos perifèrics portuaris, a la metròpoli i a les colònies. Les comunicacions i el comerç amb Amèrica.
- Creixement demogràfic, transformacions agrícoles, producció artesanal i desenvolupament dels mercats: l'ampliació de les xarxes de comunicació i dels

recintes emmurallats de viles i ciutats. Esglésies, palaus i edificis civils: Renaixement i Barroc. Festivitats religioses, teatre i música.

- L'impremta: gazetes, llibres i gravats. Les Universitats. De l'Humanisme a l'Il·lustració. Exclusió del català de la vida oficial i obligatorietat del castellà. Opinió pública, correus i periodisme regular.

4. El passat recent: segle XIX. Vinculació a les xarxes transcontinentals de la revolució industrial.

- Desmembració de l'Imperi Hispànic i repartiment del món entre els Estats de l'Europa Atlàntica. La construcció de l'Estat modern i del mercat espanyol: les tensions de la centralització. Industrialització i xarxes de comunicació transcontinentals: ferrocarril, navegació, telègraf i telèfon. Control de l'opinió pública, sufragi i legislació de premsa.
- Les revolucions agrícola i industrial a Catalunya el segle XIX. La desamortització i la transformació de les propietats. Migracions rurals, eixamplament de les ciutats i construcció del teixit urbà modernista: estacions de ferrocarrils, ports marítims, mercats, teatres, avingudes i jardins... L'Exposició Universal de 1888.
- La Renaixença de la llengua i la cultura catalanes. Els jocs florals i “el català que ara es parla”: la poesia, el teatre, el cant coral, la música... Premsa minoritària i premsa popular, premsa il·lustrada, femenina i humorística: els setmanaris, els diaris i les agències informatives. La fotografia i els gravats. La publicitat comercial.

El passat pròxim: el segle XX. Vinculació a les xarxes transnacionals, d'abast planetari.

5. La societat de masses i les reaccions de les minories.

- Crisi de l'hegemonia europea i desplaçament del centre cap als Estats Units i la URSS, entre la primera i la segona guerres mundials. De la Restauració a la Dictadura de Primo de Rivera i la II República: la Mancomunitat, l'Estat Català i la Generalitat. Les vinculacions a les xarxes transnacionals de l'electricitat, la telefonia i l'aviació. El procés revolucionari i el cop d'estat militar de Franco: la guerra civil.
- El catalanisme polític, el projecte noucentista i els conflictes socials: la “Catalunya ciutat”. Despoblament rural i modernització urbana: barris burgesos i proletaris. Serveis d'aigües, electricitat i mitjans de transport interurbans. Les noves xarxes ferroviàries i de carreteres i els nous mitjans d'automoció. La reducció de la navegació fluvial. La connexió amb les línies aèries europees.
- Escoles, editorials, biblioteques, museus i ateneus. Nous mitjans de reproducció i transmissió d'informacions: el telèfon, el gramòfon, el cinema, la ràdio. La transformació de la premsa en mitjà de comunicació de masses. El periodisme fotogràfic. Publicitat i consum minoritari. La propaganda política. L'era dels estadis.

6. Cultura de masses i societat de consum durant Dictadura de Franco.

- La confrontació USA – URSS en la conquesta de la Terra des de l'espai, i la fi dels imperis colonials. L'adequació de la Dictadura franquista als interessos financers transnacionals i als estils de vida del mercat de consum *made in USA*. Predomini urbà, migracions i turisme de masses. Xarxes aèries transcontinentals i autopistes.
- Propaganda i política informativa franquista. Continuitat del sistema de comunicació de guerra: censura, consignes i sequestaments de les publicacions. Repressió i desarticulació del sistema públic cultural català. La Llei de Premsa de 1966. Formes de resistència social i mitjans de comunicació clandestins.

- El control dels mitjans de comunicació per les diferents famílies: Prensa del Movimiento i premsa d'empreses. Les agències informatives: EFE. La ràdio: entre el monopoli informatiu de RNE i la recepció de Radio España Independiente, la BBC i d'altres... La FM. La televisió: TVE i Eurovisión. El cinema: el NODO y Hollywood. La indústria discogràfica. La publicitat i la societat de consum.

7. Majories minoritàries i marginacions socials a la societat de la informació.

- La Monarquía constitucional, l'Estat de les autonomies i la incorporació a les trames de la CE y la OTAN. Jurisdicciones públiques i liberalització econòmica en la societat global. Majories minoritàries, privilegis i marginacions socials: consum, turisme, noves migracions, societat de serveis i economies submergides.
- La Catalunya autònoma: el predomini de les metròpolis de Barcelona i Tarragona. Ports, aeroports, autopistes, transports urbans i interurbans. La Barcelona olímpica.
- Reorganització de la premsa: desaparició i creació de diaris i setmanaris. La renovació tecnològica, els llibres d'estils i les noves rutines informatives. Les agències i els gabinets de comunicació.
- La fi del monopoli de les emissions radiofòniques i televisives: emissores autonòmiques (la CCRTV), municipals i privades i "lliures". El video domèstic i les antenes parabòliques. La digitalització.
- Grups periodístics, corporacions multimèdia i globalització. Proliferació de satèl·lits, reorganització de les telecomunicacions i informàtica personal: la societat de la informació a Catalunya.

BIBLIOGRAFIA Y MATERIALS DIDÀCTICS

MATERIALS DIDÀCTICS ELECTRÒNICS ELABORATS PER LA DOCÈNCIA:

- **Web:** Passeig per les xarxes de comunicació des de... Catalunya, web situada als Espais Temàtics del Campus Virtual de la UAB, accés directa: <http://oaid.uab.es>
- **Cd-rom:** Xarxes de Comunicació a Catalunya, passat, present i futur, Càtedra d' Història de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions de la UAB, Bellaterra, 1998.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

D'Història de la Comunicació a Catalunya:

MORENO SARDÀ, A., Cap a una història de les comunicacions des de Catalunya, ex-cèntrica, plural i interactiva. Servei de Publicacions de la UAB, Bellaterra, 1999.

GUILLAMET, J., Història de la premsa, la ràdio i la televisió a Catalunya, 1641-1994. La Campana, Barcelona, 1994.

D'Història local:

De consulta obligatòria pels alumnes que optin pel treball de recerca d'Història de la Comunicació Local: Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Diversos volums per comarques. Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona. Consulteu l'última edició.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

- BAGET, J. M. Història de la televisió a Catalunya. CEDIC, Barcelona, 1994.
- Historia de la televisión en España 1965-1975. Feed Back Ediciones.
- CASASSAS i SIMÓ. Per la coneixença geogràfica de Catalunya. Rosa Sensat / Ed.62, Barcelona, 1984.
- CASASÚS, J. M., El periodisme a Catalunya. Ed. Plaza Janés, Barcelona, 1988.
- CORBELLA, J. M. (1995) La Comunicació Social a Catalunya. Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1995.
- COROMINAS, M. I LLINÉS, M., La televisió a Catalunya. Els llibres de la frontera, 1988.
- ESPINET, F., Notícia, imatge i simulacre. La recepció de la societat de comunicació de masses a Catalunya de 1888 a 1939. Servei de Publicacions de la UAB, Bellaterra, 1997.
- ESPINET, F. I TRESSERRAS, J. M., La gènesi de la societat de masses a Catalunya 1888-1939, Bellaterra, 1998
- FÀBREGAS, X. Història del teatre català. Millà, Barcelona, 1978.
- FABRE, J. HUERTAS, J.M., Cent anys de vida quotidiana a Catalunya. Edicions 62.
- FIGUERES, J.M., La premsa catalana. Dalmau, Barcelona, 1989.
- FRANQUET, R., Història de la radiofusió a Catalunya (Del naixement al franquisme). Edicions 62, Barcelona, 1986.
- GÓMEZ MOMPART, J. Ll., La gènesi de la premsa de masses a Catalunya, 1902-1923. Pòrtic, Barcelona, 1992.
- GONZÁLEZ, P., Història del cinema a Catalunya. Els llibres de la frontera.
- GUILLAMET, J., La premsa comarcal. Un model català de periodisme popular, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1983.
- HURTADO, V., MESTRE, J., MISERACHS, T. (1995), Atles d'Història de Catalunya. Edicions 62, Barcelona.
- JONES, D. A. i BARÓ, J., La indústria musical a Catalunya. Llibres de l'Índex, Barcelona, 1995.
- LARREULA, E., Les revistes infantils catalanes de 1939 ençà, Edicions 62, Barcelona, 1985.
- MARIN, E., TRESSERRAS, J. M., Cultura de masses i postmodernitat. Edicions 3 i 4, Eliseu Climent Editor, València, 1994.

MASSIP, M. A. i DUARTE, C., Síntesi d'història de la llengua catalana. La Magrana, Barcelona, 1981.

MORENO SARDÀ, A., Pensar la historia a ras de piel. Barcelona, Ediciones de la Tempestad, 1991.

- El pasado presente. Paseos por las redes de comunicación. Icaria, Barcelona (en prensa).

PUJADAS, X. i SANTACANA, C., Història il·lustrada de l'esport a Catalunya. Columna, Diputació de Barcelona, Barcelona.

RIMBAU, E., El paisatge abans de la pantalla. El cinema a Catalunya (1896-1939) Ed. Llibres l'Índex, Barcelona, 1994.

SATUE, E., El llibre dels anuncis. Diversos volums. Altafulla, Barcelona.

SALA, R., El cine en la España republicana durante la guerra civil, Ediciones Mensajero, Bilbao, 1993.

SEGURA, I., SELVA, M., Revistes de Dones 1846-1935, Edhasa, Barcelona, 1984.

SOLÀ I DACHS, L., Història dels diaris en català. Barcelona 1879-1976. Edhasa, Barcelona, 1978.

200 anys de premsa diària a Catalunya, 1792-1992. Fundació Caixa de Catalunya, Barcelona.

TIMOTEO, J. (dir), Historia de los medios de comunicación en España. 1900-1990. Ed. Ariel, Barcelona, 1990.

TORRENT, J. i TESIS, R., Història de la premsa catalana. 2 vols. Ed. Bruguera, Barcelona, 1966.

VALLÉS, E., Història gràfica de la Catalunya contemporània, Edicions 62, Barcelona

VICIANO, P., La temptació de la memòria. Edicions 3 i 4, Eliseu Climent Editor, València, 1995.

METODOLOGIA DOCENT:

Sessions teòriques:

Explicació per part de la professora de les transformacions històriques dels sistemes de comunicació a Catalunya, seguint el temari i els apunts publicats a la web Passeig per les xarxes de comunicació des de... Catalunya (<http://oaid.uab.esw/passeig>).

Debats col·lectius (presencials i *on line*) sobre els trets generals i les peculiaritats locals, i les pervivències i els canvis a les relacions comunicatives que han mantingut al llarg

del temps les dones i homes de Catalunya amb d'altres col·lectius d' Espanya, Europa i la resta de la Terra, i els problemes de la comunicació a l'actual *societat global*.

Sessions de tutoria:

Presencials i per correu electrònic, per fer un seguiment individualitzat del treball de recerca que realitzi cada estudiant.

SISTEMA D'AVALUACIÓ:

Dos parts:

1. Examen test sobre conèixement d'items bàsics d'Història de la Comunicació a Catalunya: **obligatori per tots els estudiants** matriculats a l'assignatura.
2. Avaluació de la comprensió de les transformacions històriques dels sistemes de comunicació a Catalunya. **Dos opcions:**
 - a) **Examen final**, a partir dels materials didàctics i la bibliografia bàsica.
 - b) **Treball de recerca d'Història de la Comunicació Local**, d'acord amb les pautes exposades a La Guia del Passeig pes les xarxes de comunicació des de... Catalunya, previa acceptació del projecte per la professora.

Data

Signatura del Cap del Departament

Cerdanyola del Vallès, setembre 2002

CURSO ACADÉMICO: 2002-2003

LICENCIATURA: PERIODISMO

CURSO: 2º

Código: 20650

Asignatura: HISTORIA DE LA COMUNICACIÓN SOCIAL EN CATALUÑA

Tipo de asignatura: Obligatoria

Nº de créditos: 5

Profesorado: Amparo Moreno Sardà

Cuatrimestre: 2º

OBJETIVOS DE LA ASIGNATURA:

- Explicar las transformaciones históricas de los sistemas de comunicación que han hecho posible la construcción de la cultura comunitaria catalana.
- Enfocar este conocimiento desde la realidad más próxima, las localidades donde vivimos, para comprender las relaciones comunicativas que han mantenido a lo largo del tiempo las mujeres y hombres de Cataluña con otros colectivos de España, Europa y el resto de la Tierra.
- Clarificar, desde este enfoque próximo, las claves históricas que han de permitir una mejor comprensión de los actuales fenómenos de la comunicación y de los problemas de la *globalización*.

TEMARIO:

1. Historia y comunicación.

- Los discursos históricos sobre historia local, historia de Cataluña / los Países Catalanes / España, Historia Universal...
- La comunicación, clave para la explicación de las relaciones sociales. Lenguas y medios de registro y conservación de la información.
- La transformación del espacio geográfico catalán a lo largo del tiempo: la construcción de nudos y redes de comunicación. El espacio, como un palimpsesto: predominio urbano y comunicaciones. Geografía, arqueología e historia de las comunicaciones.

2. El pasado lejano, hasta el siglo XV. Vinculación a las redes de comunicación mediterráneas.

- La explicación de los orígenes y los proyectos de futuro. Nuestros descubridores y héroes civilizadores: fenicios y griegos, cartagineses y romanos.
- La confrontación entre Cristianismo e Islam por el dominio del Mediterráneo. Conflictos, alianzas matrimoniales y cruzadas. El desplazamiento de la frontera cristiana hacia el sur. Comunicaciones fluviales y expansión marítima. Castillos, monasterios, iglesias y ciudades: el románico y el gótico.
- Formas cultas y populares de transmisión de informaciones. Oralidad, lenguas y escrituras, poesía, prosa y traducciones. Teatro y música. La Cartografía.

3. Los siglos XVI al XVIII. Vinculación a las redes de comunicación oceánicas.

- Alianzas matrimoniales, patrimonios y conflictos bélicos en el Imperio de los Habsburgo: más allá de los océanos. La opción de la Contrarreforma. Las órdenes religiosas y la Inquisición.
- La guerra de Sucesión, la monarquía Borbónica y el decreto de Nueva Planta. Orden público, red de comunicaciones centralizada y nudos periféricos portuarios, en la metrópoli y en las colonias. Las comunicaciones y el comercio con América.
- Crecimiento demográfico, transformaciones agrícolas, producción artesanal y desarrollo de los mercados: la ampliación de las redes de comunicación y de los recintos amurallados de villas y ciudades. Iglesias, palacios y edificios civiles: Renacimiento y Barroco. Festividades religiosas, teatro y música.

- La imprenta: gacetas, libros y grabados. Las Universidades. Del Humanismo a la Ilustración. Exclusión del catalán de la vida oficial y obligatoriedad del castellano. Opinión pública, correos y periodismo regular.
- 4. El pasado reciente: siglo XIX. Vinculación a las redes transcontinentales de la revolución industrial.**
- Desmembración del Imperio Hispánico y reparto del mundo entre los Estados de Europa Atlántica. La construcción del Estado moderno y del mercado español: las tensiones de la centralización. Industrialización y redes de comunicación transcontinentales: ferrocarril, navegación, telégrafo y teléfono. Control de la opinión pública, sufragio y legislación de prensa.
 - Las revoluciones agrícola e industrial en Cataluña el siglo XIX. La desamortización y la transformación de las propiedades. Migraciones rurales, ensanche de las ciudades y construcción del tejido urbano modernista: estaciones de ferrocarriles, puertos marítimos, mercados, teatros, avenidas y jardines... La Exposición Universal de 1888.
 - *La Renaixença* de la lengua y la cultura catalanas. Los juegos florales y “el català que ara es parla”: poesía, teatro, canto coral, música... Prensa minoritaria y prensa popular, prensa ilustrada, femenina y humorística: semanarios, diarios y agencias informativas. Fotografía y grabados. Publicidad comercial.

El pasado próximo: el siglo XX. Vinculación a las redes transnacionales de alcance planetario.

5. La sociedad de masas y las reacciones de las minorías.

- Crisis de la hegemonía europea y desplazamiento del centro hacia Estados Unidos y la URSS, entre la primera y a segunda guerras mundiales. De la Restauración a la Dictadura de Primo de Rivera y la II República: la Mancomunitat, el Estat Català y la Generalitat. Vinculaciones a las redes transnacionales de la electricidad, la telefonía y la aviación. Proceso revolucionario y golpe de estado militar: la guerra civil.
- El catalanismo político, el proyecto noucentista y los conflictos sociales: la “Catalunya ciutat”. Despoblamiento rural y modernización urbana: barrios burgueses y proletarios. Servicios de aguas, electricidad y medios de transporte interurbanos. Nuevas redes ferroviarias y de carreteras, y nuevos medios de automoción. Reducción de la navegación fluvial. Conexión con las líneas aéreas europeas.
- Escuelas, editoriales, bibliotecas, museos y ateneos. Nuevos medios de reproducción y transmisión de informaciones: teléfono, gramófono, cine, radio. La transformación de la prensa en medio de comunicación de masas. Periodismo fotográfico. Publicidad y consumo minoritario. Propaganda política. La era de los estadios.

6. Cultura de masas y sociedad de consumo durante Dictadura de Franco.

- La confrontación USA – URSS en la conquista de la Tierra desde el espacio, y el fin de los imperios coloniales. La adecuación de la Dictadura franquista a los intereses financieros transnacionales y a los estilos de vida del mercado de consumo *made in USA*. Predominio urbano, migraciones y turismo de masas. Redes aéreas transcontinentales y autopistas.
- Propaganda y política informativa franquista. Continuidad del sistema de comunicación de guerra: censura, consignas y secuestros de publicaciones. Represión y desarticulación del sistema público cultural catalán. Ley de Prensa de 1966. Formas de resistencia social y medios de comunicación clandestinos.

- El control de los medios de comunicación por las diferentes familias: prensa del Movimiento y prensa de empresas. Las agencias informativas: EFE. La radio: entre el monopolio informativo de RNE y la recepción de Radio España Independiente, la BBC otras... La FM. La televisión: TVE y Eurovisión. El cine: el NODO y Hollywood. La industria discográfica. La publicidad y la sociedad de consumo.
- 7. Mayorías minoritarias y marginaciones sociales en la sociedad de la información.**
- La Monarquía constitucional, el Estado de las autonomías y la incorporación a las tramas de la CE y la OTAN. Jurisdicciones públicas y liberalización económica en la sociedad global. Mayorías minoritarias, privilegios y marginaciones sociales: consumo, turismo, nuevas migraciones, sociedad de servicios y economías sumergidas.
 - La Cataluña autonómica: el predominio de las metrópolis de Barcelona y Tarragona. Puertos, aeropuertos, autopistas, transportes urbanos e interurbanos. La Barcelona olímpica.
 - Reorganización de la prensa: desaparición y creación de diarios y semanarios. La renovación tecnológica, los libros de estilo y las nuevas rutinas informativas. Las agencias y lo gabinete de comunicación.
 - El final del monopolio de las emisiones radiofónicas y televisivas: emisoras autonómicas (la CCRTV), municipales, privadas “libres”. El video doméstico y las antenas parabólicas. La digitalización.
 - Grupos periodísticos, corporaciones multimedia y globalización. Proliferación de satélites, reorganización de las telecomunicaciones e informática personal: la sociedad de la información en Cataluña.

BIBLIOGRAFIA Y MATERIALES DIDÁCTICOS

MATERIALES DIDÁCTICOS ELECTRÓNICOS ELABORADOS PARA LA CONSULTA:

- **Web:** Passeig per les redes de comunicació des de... Catalunya, web situada en Espais Temàtics del Campus Virtual de la UAB, acceso directo: <http://oaid.uab.es>
- **Cd-rom:** Redes de Comunicación en Catalunya, pasado, presente y futuro, Cátedra de Historia de la Comunicación de la Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions de la UAB, Bellaterra, 1998.

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

De Historia de la Comunicación en Catalunya:

MORENO SARDÀ, A., Cap a una història de les comunicacions des de Catalunya, ex-cèntrica, plural i interactiva. Servei de Publicacions de la UAB, Bellaterra, 1999.

GUILLAMET, J., Història de la premsa, la ràdio i la televisió a Catalunya, 1641-1994. La Campana, Barcelona, 1994.

De Historia local:

De consulta obligatoria para estudiantes que opten por el trabajo de investigación de Historia de la Comunicación Local: Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Diversos volúmenes por comarcas. Fundació Enciclopedia Catalana, Barcelona. Consultad la última edición.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA:

BAGET, J. M. Història de la televisió a Catalunya. CEDIC, Barcelona, 1994.

- Historia de la televisión en España 1965-1975. Feed Back Ediciones.

CASASSAS i SIMÓ. Per la coneixença geogràfica de Catalunya. Rosa Sensat / Ed.62, Barcelona, 1984.

CASASÚS, J. M., El periodisme a Catalunya. Ed. Plaza Janés, Barcelona, 1988.

CORBELLA, J. M. (1995) La Comunicació Social a Catalunya. Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1995.

COROMINAS, M. LLINÉS, M., La televisió a Catalunya. Els llibres de la frontera, 1988.

ESPINET, F., Notícia, imatge i simulacre. La recepció de la societat de comunicació de masas a Catalunya de 1888 a 1939. Servei de Publicacions de la UAB, Bellaterra, 1997.

ESPINET, F. TRESSERRAS, J. M., La gènesi de la societat de mases a Catalunya 1888-1939, Bellaterra, 1998

FÀBREGAS, X. Història del teatre català. Millà, Barcelona, 1978.

FABRE, J. HUERTAS, J.M., Cent anys de vida quotidiana a Catalunya. Edicions 62.

FIGUERES, J.M., La premsa catalana. Dalmau, Barcelona, 1989.

FRANQUET, R., Història de la radiofusió a Catalunya (Del naixement al franquisme). Edicions 62, Barcelona, 1986.

GÓMEZ MOMPART, J. Ll. , La gènesi de la premsa de mases a Catalunya, 1902-1923. Pòrtic, Barcelona, 1992.

GONZÁLEZ, P., Història del cinema a Catalunya. Els llibres de la frontera.

GUILLAMET, J., La premsa comarcal. Un model català de periodisme popular, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1983.

HURTADO, V., MESTRE, J., MISERACHS, T. (1995), Atles d'Història de Catalunya. Edicions 62, Barcelona.

JONES, D. A. BARÓ, J., La indústria musical a Catalunya. Llibres de l'Índex, Barcelona, 1995.

LARREULA, E., Les revistes infantils catalanes de 1939 ençà, Edicions 62, Barcelona, 1985.

MARIN, E., TRESSERRAS, J. M., Cultura de masas i postmodernitat. Edicions 3 i 4, Eliseu Climent Editor, València, 1994.

MASSIP, M. A., DUARTE, C., Síntesi d'història de la llengua catalana. La Magrana, Barcelona, 1981.

MORENO SARDÀ, A., Pensar la història a ras de piel. Barcelona, Ediciones de la Tempestad, 1991.

- **El pasado presente. Paseos por las redes de comunicaciónn**. Icaria, Barcelona (en prensa).

PUJADAS, X., SANTACANA, C., Història il·lustrada de l'esport a Catalunya. Columna, Diputació de Barcelona, Barcelona.

RIMBAU, E., El paisatge abans de la pantalla. El cinema a Catalunya (1896-1939) Ed. Llibres l'Índex, Barcelona, 1994.

SATUE, E., El llibre dels anuncis. Diversos volums. Altafulla, Barcelona.

SALA, R., El cine en la España republicana durante la guerra civil, Ediciones Mensajero, Bilbao, 1993.

SEGURA, I. , SELVA, M., Revistes de Mujeres 1846-1935, Edhasa, Barcelona, 1984.

SOLÀ I DACHS, L., Història dels diaris en català. Barcelona 1879-1976. Edhasa, Barcelona, 1978.

200 anys de premsa diària a Catalunya, 1792-1992. Fundació Caixa de Catalunya, Barcelona.

TIMOTEO, J. (dir.), Historia de los medios de comunicación en España. 1900-1990. Ed. Ariel, Barcelona, 1990.

TORRENT, J. i TESIS, R., Historia de la prensa catalana. 2 vols. Ed. Bruguera, Barcelona, 1966.

VALLÉS, E., Historia gràfica de la Catalunya contemporània, Edicions 62, Barcelona

VICIANO, P., La temptació de la memòria. Edicions 3 i 4, Eliseu Climent Editor, València, 1995.

METODOLOGIA DOCENTE:

Sesiones teóricas:

Explicación por parte de la profesora de las transformaciones históricas de los sistemas de comunicación en Cataluña, siguiendo el temario y los apuntes publicados en la web Passeig per les xarxes de comunicació des de... Catalunya, (<http://oaid.uab.esw/passeig>).

Debates colectivos (presenciales y *on line*) sobre los rasgos generales y las peculiaridades locales, y las pervivencias y los cambios en las relaciones comunicativas que han mantenido a lo largo del tiempo las mujeres y hombres de Cataluña con otros colectivos de España, Europa y el resto de la Tierra, y los problemas de la comunicación en la actual *sociedad global*.

Sesiones de tutoría:

Presenciales y por correo electrónico, para hacer un seguimiento individual del trabajo de investigación que realice cada estudiante.

SISTEMA DE EVALUACIÓN:

Dos partes:

3. Examen test sobre conocimiento de items básicos de Historia de la Comunicación en Cataluña: **obligatorio para todos los estudiantes** matriculados en la asignatura.
4. Evaluación de la comprensión de las transformaciones históricas de los sistemas de comunicación en Cataluña. **Dos opciones:**
 - c) **Examen final**, a partir de los materiales didácticos y la bibliografía básica.
 - d) **Trabajo de investigación de Historia de la Comunicación Local**, de acuerdo con las pautas expuestas en La Guía del Passeig per les xarxes de comunicació des de... Catalunya, previa aceptación del proyecto por la profesora.

Bellaterra, setiembre de 2002.

Data

Signatura del Cap del Departament